

INFORMACJA

o wspólnym posiedzeniu

Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu oraz **Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej** oraz **Komisji Zdrowia**

nr posiedzenia: 13

nr posiedzenia: 66

nr posiedzenia: 40

data posiedzenia: 23 lutego 2021 r.

Porządek posiedzenia:

1. Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania w zakresie nierówności w narażeniu na pył zawieszony – minister zdrowia.
2. Raport głównego inspektora ochrony środowiska na temat jakości powietrza w Polsce w latach 2017–2020 – minister klimatu i środowiska.
3. Przygotowanie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw.

Posiedzeniu przewodniczyła:

przewodnicząca Komisji Zdrowia Beata Małecka-Libera.

W posiedzeniu uczestniczyli:

senatorowie członkowie Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu:

Halina Bieda, Marcin Bosacki, Alicja Chybicka, Artur Dunin, Stanisław Gawłowski, Beniamin Godyla, Agnieszka Gorgoń-Komor, Jolanta Hibner, Danuta Jazłowiecka, Magdalena Kochan, Stanisław Lamczyk, Beata Małecka-Libera, Ewa Matecka, Gabriela Morawska-Stanecka, Janusz Pęcherz, Aleksander Pociąg, Sławomir Rybicki, Joanna Sekuła, Ryszard Świlski,

senatorowie członkowie Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej:

Ryszard Bober, Wiktor Durlak, Zygmunt Frankiewicz, Janusz Gromek, Marek Komorowski, Krzysztof Kwiatkowski, Andrzej Pająk, Janusz Pęcherz, Wadim Tyszkiewicz,

senatorowie członkowie Komisji Zdrowia:

Margareta Budner, Alicja Chybicka, Dorota Czudowska, Agnieszka Gorgoń-Komor, Beata Małecka-Libera, Ewa Matecka, Bogusława Orzechowska,

goście, m.in.:

Ministerstwo Zdrowia:

podsekretarz stanu Anna Goławska ze współpracownikami,

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska:

zastępca dyrektora Departamentu Monitoringu Środowiska Barbara Toczko ze współpracownicą,

Biuro Rzecznika Praw Pacjenta:
dyrektor Departamentu Strategii i Działań Systemowych Jarosław Chmielewski,

Unia Miasteczek Polskich:
prezes zarządu Grzegorz Cichy,

Stowarzyszenie Forum Recyklingu Samochodów:
prezes zarządu Adam Małyszko,

Zespół Doradców Komisji Zdrowia:
członek Artur Białoszewski,

przedstawiciele Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny,
Związku Powiatów Polskich, Śląskiego Związku Gmin i Powiatów, Związku Gmin Wiejskich
RP, Rady ds. Zdrowia Publicznego,

Kancelaria Senatu:
pracownik Biura Legislacyjnego Mirosław Reszczyński.

Ad 1 i 2.

Informację Ministerstwa Zdrowia na temat sytuacji zdrowotnej ludności Polski i jej uwarunkowań w zakresie nierówności w narażeniu na pył zawieszony przedstawiła podsekretarz stanu w Ministerstwie Zdrowia Anna Goławska. Przedstawiła wyniki badań mających na celu oszacowanie skutków zdrowotnych krótkotrwałego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} w 12 aglomeracjach i 14 największych polskich miastach. Szacowane skutki zdrowotne związane z krótkookresowym narażeniem na wysokie stężenie pyłu zawieszonego PM_{2,5} są znacznie mniejsze niż w przypadku długookresowego narażenia na niższe stężenie. Oszacowana liczba przedwczesnych zgonów wynikających z krótkotrwałego narażenia na pył PM_{2,5} na wszystkich analizowanych obszarach zamieszkałych przez ponad 11 milionów osób wynosi przeciętnie 4000 rocznie. Pomimo wysiłków i pewnej poprawy jakości powietrza zanieczyszczenie pyłem zawieszonym i zawartymi w nim składnikami oraz ozonem powoduje negatywne skutki dla zdrowia. Ochrona zdrowia powinna polegać na ograniczeniu emisji zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, czemu sprzyja poprawa efektywności energetycznej oraz jakości paliw, a także zmiany w zachowaniu społeczeństwa. Najistotniejsze skutki zdrowotne powodowane zanieczyszczeniem powietrza to: choroby układu krążenia, nowotwory złośliwe oraz choroby układu oddechowego. Najbardziej narażonymi grupami są dzieci i osoby starsze. Anna Goławska przedstawiła wyniki analiz zawartych w ostatniej publikacji z serii „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania”. Wynika z niej, że zarówno pomiędzy krajami europejskimi, jak i pomiędzy regionami Polski występuje znacznie zróżnicowanie w narażeniu ludności na zanieczyszczenie powietrza pyłami zawieszonymi PM_{2,5} i PM₁₀. Polski współczynnik zmienności stężeń lokuje nas w grupie krajów z dużymi różnicami na obszarze kraju w narażeniu na pył zawieszony. Analizy wykazały, że w 27 na 44 kraje europejskie, w tym w Polsce, cała populacja danego kraju jest narażona na przekroczenia wartości dopuszczalnego przez WHO dla stężeń średnich rocznych poziomu stężenia pyłów PM_{2,5}. W przypadku pyłu PM₁₀ wskaźniki są lepsze, bo tylko w 4 europejskich krajach, w tym w Polsce, ponad połowa populacji żyje na obszarach narażonych na przekroczenie zaleconego przez WHO poziomu. Najwyższe średnie stężenie roczne ważone, populacyjne obserwuje się na południu Polski. W Polsce udział przedwczesnych zgonów w zgonach ogółem w poszczególnych powiatach wahał się w granicach od 6 do 18% (najwyższy udział odnotowano w Chorzowie, Świętochłowicach, Jastrzębiu-Zdroju, Sosnowcu, Gliwicach, Rudzie Śląskiej, Katowicach, Żorach, Rybniku oraz

w powiecie wodzisławskim). Podobnie jest w przypadku pyłów PM10. Obecnie dopuszczalny poziom zalecany przez WHO dla pyłów PM2,5 jest przekraczany na obszarze całego kraju, są to jednak wartości niskie. W przypadku pyłu PM10 przekroczenia występują w ponad połowie powiatów w Polsce, szacowana liczba osób żyjących na obszarach narażonych na przekroczenia stężenia pyłów PM10 wynosi 24,6 miliona osób.

Raport głównego inspektora ochrony środowiska na temat jakości powietrza w Polsce w latach 2017–2020 przedstawiła zastępca dyrektora Departamentu Monitoringu Środowiska w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska Barbara Toczko. Raport zawiera wszystkie informacje dotyczące oceny jakości powietrza w latach 2017–2019 i wstępne wyniki pomiarów za rok 2020. Podstawą oceny są pomiary wykonywane metodami referencyjnymi lub równoważnymi referencyjnym w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. System jest zasilany wynikami modelowania jakości powietrza dla zanieczyszczeń, z którymi jest największy problem, czyli pyłu PM10, PM2,5, benzo(a)pirenu zawartego w pyłach PM10, NO₂, SO₂ i ozonu. Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy przygotowuje corocznie dla Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wyniki modelowania jakości powietrza pod kątem tych zanieczyszczeń powietrza. Oceny czystości powietrza dokonuje się w strefach. Polska została podzielona na 46 stref, w każdej z nich prowadzony jest pomiar zanieczyszczenia powietrza, a im większe zanieczyszczenie, tym gęstsza jest sieć pomiarowa. Głównym problemem są ponadnormatywne stężenia pyłów PM10, PM2,5 oraz zawartego w tych pyłach benzo(a)pirenu, który jest związkiem kancerogennym. Liczba stref z ponadnormatywnym średniorocznym stężeniem pyłu PM10 istotnie spadła, nastąpił również spadek liczby stref, w których odnotowuje się krótkotrwałe dobowe przekroczenia. Poprawa występuje również w stosunku do stężenia pyłu PM2,5, zmniejszyła się też liczba stref, w których przekroczone jest dopuszczalne stężenie benzo(a)pirenu. Związek ten jest generowany głównie przez niską emisję. Barbara Toczko scharakteryzowała wyniki pomiarów w roku 2019, w którym nastąpiła duża poprawa i przekroczenia średniej rocznej dla pyłu PM10 wystąpiły tylko w województwach małopolskim i śląskim. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku pyłów PM2,5. W 2020 r. zmienił się poziom dopuszczalny dla pyłu PM10, w kolejnych latach norma ta będzie ostrzejsza. W przypadku benzo(a)pirenu mamy problem w skali całego kraju. Skala przekroczenia poziomu pyłów PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu jest z roku na rok coraz mniejsza, w latach 2019 i 2020 na spadek zanieczyszczeń pyłowych miały wpływ dość ciepłe lata, mniejsze spalanie i działanie programów naprawczych. W roku 2019 nastąpił 10–15-procentowy spadek stężenia zanieczyszczeń pyłowych w porównaniu z danymi z 2018 r., rok 2019 był istotnie lepszy niż pozostałe lata. W roku 2020 należy spodziewać się jeszcze lepszych wyników, do 30 kwietnia będzie wykonana i dostępna analiza. Wszystkie informacje można znaleźć na portalu Jakość Powietrza, są również dostępne trzydniowe prognozy w aplikacji mobilnej.

Nad informacją przeprowadzono dyskusję. W dyskusji zabrali głos senatorowie oraz zastępca dyrektora Departamentu Monitoringu Środowiska w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska Barbara Toczko i prezes zarządu Stowarzyszenia Forum Recyklingu Samochodów Adam Małyшко. Poruszono m.in. takie tematy jak dokładność różnych metod badania zanieczyszczenia powietrza, sposób liczenia lat pomiarowych w badaniach Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, uśrednianie wyników pomiarów a występowanie pików zanieczyszczenia powietrza szczególnie negatywnie wpływających na zdrowie, wpływ zanieczyszczonego powietrza na wzrost liczby zgonów w sezonie jesienno-zimowym, choroby wywoływane przez zanieczyszczenie powietrza, wpływ zanieczyszczenia powietrza na zachorowalność na COVID-19, pomysły Ministerstwa Zdrowia na wsparcie w obszarze zdrowia publicznego, np. wsparcie badań epidemiologicznych, koszty generowane przez zanieczyszczone powietrze (absencje chorobowe, utracone zyski oraz leczenie chorób będących wynikiem zanieczyszczenia powietrza), straty metropolii w związku z zanieczyszczonym powietrzem, potrzeba poświęcenia więcej miejsca problemom zdrowotnym wynikającym z zanieczyszczenia powietrza w Narodowym Programie Zdrowia, wzrost świadomości zagrożeń związanych ze smogiem, pojawienie się wyników badań

dotyczących smogu, potrzeba przyspieszenia zmian legislacyjnych mających na celu poprawę jakości powietrza, liczba i rozmieszczenie stacji pomiarowych, konieczność zmiany w zachowaniu mieszkańców.

Ad 3.

Przewodniczący Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu Stanisław Gawłowski przedstawił projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw. Projektowana ustawa ma na celu poprawę jakości powietrza na terenie kraju dzięki wprowadzeniu różnych systemowych rozwiązań prawnych, organizacyjnych i finansowych. Projekt zakłada m.in. utworzenie Funduszu Ochrony Powietrza czy podniesienie rangi Krajowego Programu Ochrony Powietrza, a także gminnych planów zaopatrzenia w energię. Ponadto proponowana nowelizacja przewiduje pomoc finansową dla gospodarstw domowych związaną z ponoszeniem wyższych kosztów ogrzewania niskoemisyjnego. Komisje w głosowaniu przyjęły wniosek o podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej przedstawionego projektu ustawy.

Konkluzja:

Komisje wnoszą o podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 331).

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące zawodową działalność lobbingową.